

SILVESTER ŠKERBINEC:

RAZŠIRJANJE PROMETNIH JEZIKOV.

Pred dvema letoma je sklenila „Zveza društev avstrijskih zašebnih uradnikov“ enketo glede avstrijskih trgovskih nastavljenecv v inozemstvu ter jo dala izvršiti piscu teh vrstic. V ta namen se je poslala okoli petdesetim avstro-ogrskim konzulatom v vseh petih delih sveta po ena vprašalna pola, ki je med drugim obsegala tudi vprašanje, katero jezikovno znanje se zahteva v dotičnem trgovišču, oziroma v deželi, kjer se nahaja vprašani konzulat, od zasebnih nastavljenecv sploh, zlasti od trgovskih.

Izmed odposlanih vprašalnih pól se jih je vrnilo 43 rešenih, ki nudijo tudi snov pričujoči razpravi.

Izmed slovanskih jezikov nahajamo v enketi razen ruščine, katero zahtevajo posamezne industrijske in trgovinske tvrdke razen na Ruskem tudi še na nekaterih nemških, maloazijskih in kitajskih trgoviščih, le še srbščino in bolgarščino. Znanje teh dveh jezikov se zahteva razen v domačih deželah — samoposebi umevno, da v širšem smislu, torej ne glede na politiške meje — v Carigradu in Solunu. Poleg nemščine nam najbližja italijanščina se navaja kot prometni jezik razen v Italiji v vseh levantskih pristaniščih, večinoma v trgoviščih ob Črnem morju — tudi v Odesi — in na mnogih južnoameriških obrežnih krajih, dočim imata španščina in portugalsčina prednost razen v domačih tudi v deželah, ki so še sedaj ali so bile kedaj španske in portugalske kolonije. Tako prevladuje španščina še danes v vseh srednje- in južnoameriških državah — izvzemši Brazilijo, kjer se govori portugalski — in je razen tega še jako razširjena v vzhodni Aziji, na

severozahodni afriški obali ter v južnih državah ameriške Unije. Holandski jezik se zahteva za prekomorski promet v južni Afriki, na sundskih otokih in v nekaterih nemških in belgijskih trgoviščih, kjer se tuptam rabijo tudi severni jeziki. Izmed izvunevropskih jezikov je važna arabščina, ki je razširjena v istih krajih kakor mosleminsko veroizpovedanje, če izvzamemo evropsko Turčijo in en del Male Azije, kjer prevladuje turški jezik. Zanimivo je, da umetnih jezikov, volapüka in esperanta, enketa sploh ne omenja.

Za najbolj razširjene prometne jezike se morajo po enketi smatrati angleščina, nemščina in francoščina. Če stoji tukaj nemščina pred francoščino — dejansko namreč to ni res — je to pripisovati sledeči okolnosti. Avstroogrski konzuli, ki so večidel samo Nemci, častni konzuli pa neredko celo Nemci iz „rajha“, občujejo večinoma s podjetji, ki pripadajajo njihovi lastni narodnosti, dočim jim je notranji promet tujih podjetij iz lahko umljivih razlogov več ali manj zaprt. S tem seveda ne maramo kaj oporekati nemščini kot svetovnemu in prometnemu jeziku, ki se sedaj in se bo, kakor vse kaže, tudi v bodoče vedno bolj širil. Sicer se pa Francozi sami prav pogosto pritožujejo, da nazaduje njihov jezik v svetovnem prometu, med tem ko nemški napreduje.

Angleščina je prometni jezik par excellence in zavzema tudi kot svetovni jezik prvo mesto. Zahtevajo jo od industrijskih, trgovskih in drugih nastavljenecv na vseh krajih sveta, izvzemši nekatera mesta na evropski celinei.

Če razmotrivamo tukaj na kratko očrtani rezultat omenjene enquete z ozirom na nujnost znanja tujih jezikov za nas Slovence

same, moramo, žal, priznati, da se niti sami ne zavedamo, česa nam je v tem oziru najbolj treba, da se kolikor možno lahko uveljavimo v svetu in da smo v stanju, vsaj z majhno nado na uspeh boriti se za obstanek z dvema mogočnima, na naše dežele meječima kulturnima narodoma, in da tudi ne odgovarjajo učni načrti naših srednjih šol in drugih učilišč našim jezikovnim potrebam. Približno pred dvema desetletjima se je zdelo našim učnim oblastem umestno, uvesti mesto italijanščine na realkah od tretjega razreda naprej francoščino kot obvezni predmet, in vendar je italijanščina za nas in za razne proste poklice, industrijce, trgovce, obrtnike, državne in zasebne uradnike veliko večje važnosti nego francoščina. Pri tem pa pride v poštev tudi to, da nam je razmeroma lahko, praktično se popolnoma izuriti v italijanščini, potem ko smo se teoretiško dobro izobrazili. Znanje francoskega jezika je za nas pomembno šele v drugi vrsti in se ga je na podlagi italijanščine prav lahko naučiti; prav tako olajšuje italijanski jezik tudi učenje drugih romanskih jezikov.

Kar se tiče angleščine, pač ni dežele na svetu, kjer bi jo tako zanemarjali kakor pri nas in to kljub temu, da so si tisoči naših rojakov ustanovili novo domovino v pokrajinah tega jezika; in če ne bi čuli tuptatam dveh iz Amerike se vrnivših Metličanov ali pa Črnómáljcev po svoje „english spooken“ — naj se nam oprostí ta prisproda — bi menda ne vedeli, da je angleški jezik sploh na svetu. V nekoliko letih se pri nas kakor že sedaj v Čehih morebiti prenapolnijo praktiški poklici — izvzemši trgovino — ki ne bodo našli niti v deželi sami, niti v nemško-avstrijskih deželah (Nemec ali Italijan, kakor je znano, vzame Slovenca le tedaj v službo,

kadar ga mora) svojim študijam primernih mest, in bodo vsled tega prisiljeni iskati si kruha izvun državnih mej. Da se pa kaj takega prepreči, je treba pred vsem poleg temeljite strokovne izobrazbe znanja jezikov; in ali ni pri tem jasno kot beli dan, da nam nudi poleg nemščine za to največ ugodnosti angleščina, katero govore takorekoč po celem svetu? Ugovor, da bi bila angleščina odveč v slovanskih državah, v Rusih, Srbih in Bolgarih, kamor bi se lahko zatekli prosilci, ne velja prav nič, če se ozremo na veliki trgovinski promet teh dežel z Angleško in severoameriškimi Zveznimi državami, ne glede na to, da so gotovi predmeti, kakor stroji, tehniški izdelki i. t. d., ki se uvažajo v pravkar omenjene države, skoraj izključno angleškega ali severoameriškega izvora. Poleg znanja dotičnih slovanskih deželnih jezikov, katerim se Slovenec z majhnim trudom v kratkem lahko priučí, je torej angleščina, zlasti za nekatere poklice, kakor inženirje, tehnike i. t. d. najpotrebnejši idiom.

Učimo se iz teh dejstev in izkušajmo učenje tujih jezikov urediti svojim dejanskim potrebam primerno; pri tem pa zlasti nikar ne pozabimo, da je v interesu naših mladih ljudi, ki hočejo kedaj živeti v inozemstvu, če se posvetijo bolj študiju angleškega jezika kakor francoskega; pravtako moramo vedno z vso odločnostjo zahtevati, da se odloči italijanskemu jeziku primerno mesto.

Če nemški šolski svét za Češko kliče svojim sorojakom: „Učíte se češki!“ in če ultraitalijanski „L'Independente“ svetuje svojem učenju slovenščine, ki jo je do sedaj popolnoma ignoriral, moramo i mi svojemu naraščaju zaklicati: „Učíte se poleg nemščine zlasti italijanščine in angleščine in svet v a m je o d p r t!“

